

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ МИТНОЇ СПРАВИ

Вигідне географічне положення України на шляху основних транзитних потоків між Азією та Європою, наявність незамерзаючих морських портів та розгалуженої мережі залізниць, автомобільних доріг та трубопроводів зумовлює, з одного боку, певні ризики для політичного та економічного суверенітету держави, а з іншого – зумовлює її перевагу як країни-транзитера та відкриває перед Україною широкі можливості в різних сферах міжнародної співпраці, зокрема в галузі митної справи.

Домінантою сучасних міжнародних відносин є економічна безпека, а, отже, важливим є досягнення балансу між національними інтересами різних країн (за якого кожна із сторін отримувала для себе максимум вигод, в той же час не входячи у протиріччя з національними інтересами інших) та інтернаціоналізація митних відносин (на засадах прагматичності та функціональності) шляхом створення митних союзів, укладання багатосторонніх угод та створення загальної системи безпеки і міжнародних організацій, які встановлюють правила та процедури регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Основною метою міжнародного співробітництва у сфері митної справи є вдосконалення правового регулювання організації та здійснення відповідних форм, методів та засобів взаємодії митних адміністрацій різних країн, а також досягнення узгодженості дій митних та правоохоронних органів України з відповідними структурами інших держав у сфері запобігання порушенню митних правил та контрабанді.

Започаткування співробітництва держав у митній сфері пов'язується зі створенням 1 квітня 1891 року Міжнародного союзу публікації митних тарифів – інформаційно-технічна організація, яка систематизувала, видавала та розповсюджувала матеріали про митні тарифи й митне законодавство різних держав.

Визначивши стратегію розвитку країни через інтеграцію до світової економічної системи, Україна в 1992 році стала членом Ради Митного Співробітництва (з 1994 року перейменованої на Всесвітню митну організацію), основними завданнями якої на сучасному етапі є активізація транснаціонального товарообміну шляхом гармонізації правил визначення походження товарів та уніфікації HS-кодифікації товарів, а також спрощення митних процедур, відмови від невиправданих “фізичних” перевірок товарних партій та скорочення операційних витрат, пов'язані з “економічними операторами”. Застосовуючи цю стратегію, Україна в 2008 році стала членом Світової організації торгівлі – одного з основних регуляторів міжнародних економічних відносин, що декларує принципи найбільшого сприяння в торговельних відносинах; захисту внутрішнього ринку країн-учасниць за допомогою тільки митних тарифів; проведення переговорів у рамках Угоди з врахуванням взаємного зниження мита та зняття інших перешкод у сфері торгівлі, спрощення митних формальностей.

Важливим є також участь України і в Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС). На зустрічі керівників митних адміністрацій держав-учасниць ОЧЕС в 2008 році було визнано, що, офіційний обмін попередньою інформацією щодо товарів і транспортних засобів, що здійснюють транскордонне переміщення, є ефективним інструментом у боротьбі з “подвійним фактуруванням”, митним шахрайством та забезпеченням належного виконання всіма суб'єктами митного законодавства.

Підґрунтям для міжнародного співробітництва в галузі митної справи є багаторівнева система, що складається національного законодавства держави в галузі митної справи, а також діючої практики у сфері міжнародних митних відносин, прецедентами, рішеннями міжнародних організацій та міжнародних договорів.

Перший міжнародний (багатосторонній) рівень формують Угода про заснування Світової організації торгівлі (1950 р.); Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) від 1980 р., яка регламентує міжнародні залізничні перевезення із застосуванням залізничної накладної ЦІМ (вузька колія); Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення

контролю вантажів на кордонах (1982 р.), що визначає такі спеціальні принципи спільного контролю: синхронності, уніфікації, взаємного визнання митного оформлення та постійного обміну інформацією; Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів (1983 р.), яка встановлює єдині підходи до класифікації товарів та класифікаційної роботи; Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіото, в ред. 1999 р.), положення якої передбачає максимальне використання інформаційних технологій та ризик-менеджменту; Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства (Конвенція Найробі від 1977 р.), яка регламентує конкретні сфери співробітництва Договірних Сторін та визначають види адміністративної допомоги(допомога, що надається митною адміністрацією з власної ініціативи; допомога за запитом щодо контролю; розслідування та повідомлення за запитом на користь іншої Договірної Сторони); Угода про партнерство та співробітництво з Європейським співтовариством від 1994 року, положеннями якої передбачено: взаємозв'язок між транзитними системами ЄС та України; введення сучасних митних систем; запровадження об'єднаної номенклатури та єдиного адміністративного документа та обмін інформацією; а також Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 2014 року, відповідно до положень якої адміністративне співробітництво є важливим для реалізації та контролю преференційного режиму, а сторони зобов'язуються боротися з незаконними діями та шахрайством в митних питаннях, що пов'язані з імпортом, експортом, транзитом та їх розміщення під будь-який митний режим.

Другий рівень – міждержавний (двосторонній), що формують укладені на основі Конвенції Найробі: Угода між Урядами України та Республіки Польща від 1995 р., якою передбачено обмін працівниками митних органів з метою ознайомлення з технічними засобами контролю. обмін науковими і технічними відомостями з митних питань, а також обмін експертами з митних питань; Договір про правовий режим українсько-польського державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань від 1993 року та Угода про основні принципи транскордонного співробітництва Республіки Польща з Україною від 1993 року та деякі інші, згідно з якими найбільш успішно реалізованими проектами співробітництва стали: обмін попередньою інформацією про вантаж і транспортний засіб ще до фактичного перетину ним кордону та система раннього попередження, яка дозволяє запобігати утворенню черг з транспортних засобів на кордоні, а також здійснення спільного митного контролю у пунктах пропуску “ Устилуг-Зосін “ та “ Смільниця- Кросценко “ ; Угода між Україною та Словацькою Республікою про співробітництво і взаємодопомогу в галузі митної справи від 1996 року, відповідно до положень якого завдяки тісному співробітництву їх митних служб було полегшено виконання митних формальностей у міжнародному сполученні між двома країнами та домовлено про обмін інформацією для забезпечення стягнення мита, а також виявлення і припинення порушень митного законодавства; Угода про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії від 2011 року, яка містить Правила визначення походження продукції з територій Договірних Сторін та положення про сертифікат походження EUR.1 та декларацію про походження, а також про взаємну допомогу митних органів України та Чорногорії у підтвердженні походження товарів та застосуванні санкцій щодо осіб, що для отримання преференційного режиму надають документи з неправдивою інформацією.

Третій рівень – національний, сформований Митним кодексом України від 2012 року; Законом України від 29.06.2004 р. “ Про міжнародні договори України “; Порядком проведення робочих зустрічей керівника митниці та його заступників з представниками митного органу суміжної іноземної держави, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2003 № 1956 (зі змінами від 2012 р.); Наказом Держмитслужби України “ Про внесення змін до Положення про Департамент боротьби з контрабандою, аналізу ризиків та протидії корупції від 17.07.2012 р. № 370, якими визначається механізм міжнародного співробітництва: так, на Департамент покладається організація проведення у взаємодії з правоохоронними органами України та інших держав контрольованих поставок наркотичних

засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів; а з метою вирішення невідкладних питань щодо пропуску товарів, виявлення та припинення контрабанди і порушень митних правил, забезпечення законності і правопорядку в пункт пропуску через державний кордон України керівнику митного органу

та його заступникам надається право на проведення зустрічей з представниками митного органу суміжної іноземної держави. А в статті 565 МК України зазначено, що митними органами України спільно з митними органами суміжних держав може здійснюватись: 1) проведення спільного митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України; 2) узгодження у встановленому законом порядку часу здійснення митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України, процедур митного контролю, митного оформлення та взаємне визнання документів, що використовуються органами для виконання митних формальностей; 3) проведення спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення контрабанди та порушень митних правил; 4) проведення у встановленому законом порядку спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення правопорушень у сфері службової діяльності працівників митних органів України та суміжних держав; 5) проведення інших спільних одноразових чи постійних заходів з питань, що належать, відповідно до цього Кодексу, до повноважень митних органів; 6) обмін інформацією, у тому числі з використанням інформаційних технологій та систем.

Оскільки наслідком посилення інтеграційних процесів в умовах глобалізації є не тільки зростання обсягу торгівлі та транскордонних перевезень, але й зростання транснаціональної злочинності, є нагальна потреба в подальшому поглибленні міжнародного співробітництва в галузі митної справи.